

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЛИМАР ДАР'Я ОЛЕГІВНА

УДК 339.564:332.1(477)

**ОЦІНЮВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ**

Спеціальність 8.03050301 – міжнародна економіка

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської дипломної роботи на здобуття
освітнього рівня «Магістр»

Київ – 2017

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Українська харчова промисловість знаходиться на переломній стадії розвитку. Тому, як виробництво зерна являється для держави одним з основних галузей, незважаючи на низький рівень технічного забезпечення. Цей фактор має негативний вплив на конкретність вітчизняної продукції аграрного сектору. Лише аграрний сектор України задовольняє 12% ВВП, 22% зайнятості народонаселення та 38% значущості експорту. Проте теперішній стан харчової промисловості формується присутністю питань, що викликані своєрідним сільськогосподарським виробництвом та спровоковані сезонним виробництвом, під впливом природно-кліматичних елементів, нестійкими цінами на аграрну продукцію, малою інвестиційною привабливістю даного сектору. Розвиток харчової промисловості України значною мірою пов'язаний із його державним регулюванням і відповідної участі країни в формуванні та реалізації аграрної політики. В умовах лімітування бюджетних коштів характерної важливості приймає тісна співпраця із європейськими економічними системами задля пошуку шляхів поліпшення механізмів національного впливу на виробництво зерна.

Питання дослідження сутності проблем урядового регулювання та дослідження проблем євроінтеграції харчової промисловості України займаються наступні зарубіжна та вітчизняні економісти: В. Герасимчук, В. Нестеренко, Т. Сакалош, Б. Серебренніков, К. Афанасьєва, І. Волкова, Л. Серова, В. Коміренко, М. Сайкевич, О. Алейнікова, В. Бодров, Н. Бондарчук, П. Гайдучський, О. Головачова, І. Лютий, Т. Зінчук, О. Іщенко, Д. Крисанов, Т. Осташко, Д. Стрільчук, В. Ціхановська, О. Шубравська, О. Яценко, Ш. Бланкарта, С. Брю, Дж. Б'юкенена, Дж. Кейнса, Дж. Стігліца, С. Фішера, М. Фрідмана, Дж. Хікс, А. Даниленко, М. Крупка, В. Лагутін, С. Лондар, С. Вітте, В. Мельник, О. Бородіна, М.

Дем'яненко, Кваша, П. Лайко, В. Зимовець, А. Лаффера, О. Могильний, Б. Пасхавер, П. Саблук, В. Ситник, П. Стецюк, В. Чепка та інші.

Метою дипломної роботи є теоретичне обґрунтування, вироблення науково-методичних основ і прикладних пропозицій, цілеспрямованих на удосконалення процесу росту експортного потенціалу харчової промисловості України.

Відповідно до поставленої мети в роботі було розкрито і розв'язано такі **завдання**:

- розкрити суть та теоретичну значимість трактування понять попиту та пропозиції;
- розкрити роль міжнародних інституцій у регулюванні розвитку харчової промисловості;
- поглибити розуміння поняття розвитку експортної діяльності через уточнення сутності та виявлення взаємозв'язку між категоріями «експортний потенціал» і «експортна діяльність» підприємства;
- оцінити тенденції розвитку споживання та проаналізувати динаміку виробництва зернових в Україні;
- проаналізувати ресурсне забезпечення харчової промисловості України;
- розглянути специфіку регулювання взаємодії факторів конкурентоспроможності харчової промисловості України;
- визначити механізми державного управління аграрним сектором в ЄС та виявити можливість їх упровадження в Україні;
- оцінити експортний потенціал зернового господарства України;
- здійснити кореляційний аналіз для харчової промисловості за показниками виробництва та споживання;

- удосконалити та запропонувати пропозиції щодо подальшого світового процесу росту харчової промисловості.

Об'єктом дослідження є формування та реалізація експортного потенціалу України.

Предметом дослідження є оцінювання теоретичних, методичних та прикладних положень процесу розвитку експортного потенціалу харчової промисловості України.

Для досягнення мети та вирішення провідних задач дипломної роботи застосовані різноманітні **методи дослідження**. У ході дослідження застосовано такі методи дослідження: абстракції та системного підходу у підкресленні чинників росту експортного потенціалу України на світовому ринку харчової промисловості. Порівняльний аналіз – для методологічного дослідження різних підходів, розроблювань, задумів і пропозицій основоположних українських та зарубіжних вчених, присвячених атрибутам експортного регулювання харчової промисловості України та країн Азії та Європи. Дослідження аналізу та синтезу при визначенні перспективних спрямувань державного регулювання експорту харчової промисловості України, аналізу структури та сьогочасного стану розросту ринку харчової промисловості України, напрямів та курсів підвищення конкурентної поведінки експорту, регіонального галузево-секторного аналізу при досліджуванні багатооб'єктових світових ринків збуту національної харчової промисловості. Табличний та графічний методи – для системного та правильного вираження різноманітних площин, стану сполучень ринку харчової промисловості як України, так й країн Азії та Європи. Кореляційний аналіз – для визначення позиції країн у розрізі ринків.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у дослідженні та комплексному узагальненні теоретичних, методичних та практичних основ експортного потенціалу

харчової промисловості та мотивуванні пропозицій стосовно активізації механізму державної стандартизації виробництва в умовах інтеграції України до держав ЄС. Найбільш сутні результати дослідження, які віддзеркалюють наукову новизну розвертаються у подальшому:

удосконалено:

- систему показників стану зернового господарства шляхом структурування та розширення, застосування якого дозволило оцінити стан експортного потенціалу зернових культур в розрізі регіонів Азії та Європи;

- кореляційну залежність систем координат показників виробництва, споживання, експорту, імпорту, кінцевих запасів, споживання на душу населення, що дозволило виявити коефіцієнти кореляції між зазначеними показниками у взаємному розміщенню країн;

набули подальшого розвитку:

- підходи до оцінювання ефективності засобів державного регулювання харчової промисловості України, на основі аналізу взаємозалежності між розміром виготовлення загальної продукції сільського господарства та розміром допомоги, що здійснюється через вживання часткових інструментів державного регулювання. Це дозволило розвинути пропозиції стосовно необхідності негайної активізації більш дієвих механізмів, ціллю яких є досягнення найбільшого стимулюючого впливу в контексті забезпечення сталого розвитку харчової промисловості.

Практичне значення одержаних результатів.

Теоретичні положення, рекомендації та висновки дипломної роботи мають прикладні напрями та можуть бути вигідними при рішенні наукових та практичних задач державного правління з ціллю удосконалення урядових адміністративних структур у ході розроблювання механізмів розвитку державного керівництва харчовою промисловістю України в

умовах впровадження європейських стандартів.

Сформульовані в дипломній роботі пропозиції і рекомендації можуть бути використані:

- у науково-дослідній роботі для дослідження науково-практичних та теоретичних питань державного правління з ціллю удосконалення державних адміністративних структур у ході розробки механізмів розвитку державного правління харчовою промисловістю України в умовах впровадження європейських стандартів;

- в процесі виконання аграрної реформи та реалізації політики європейської інтеграції головними органами виконавчої влади.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** подано загальну характеристику магістерської дипломної роботи, обґрунтовано вибір теми та актуальність дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну і практичне значення роботи,.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні підходи до оцінювання попиту та пропозиції продукції на міжнародних ринках»** розглянуто теоретико-методичні підходи та їх еволюцію до визначення понять «попиту», «пропозиції» та «експортного потенціалу» їхніх ключових факторів, проаналізовано підходи до оцінювання та підвищення попиту, взаємозв'язок і послідовність визначення методів решування.

На основі узагальнення проаналізованих підходів визначено, що найважливішим методом регулювання сукупного попиту є збільшення або зменшення витрат державного бюджету. Збільшення таких витрат безпосередньо впливає на зростання споживання і капіталовкладень окремих суб'єктів господарювання. Водночас сукупний попит і сукупна пропозиція залежать і від

інших факторів: рівня доходів населення, обсягу заощаджень і нагромаджень, закупівлі державою певної частини товару, обсягу експорту та імпорту.

Проаналізовано та узагальнено міждержавні організації сільського господарства, до яких належать: Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО), Світова продовольча програма (СПП), Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР), Світова продовольча рада (СПР).

Проведено теоретичний аналіз та уточнено суть ключових категорій експортного потенціалу, визначено та удосконалено класифікацію факторів, що впливають на розвиток експортної діяльності підприємства, проведено аналіз зарубіжних та вітчизняних підходів, методів та методик оцінки експортної діяльності підприємства, що дало змогу виявити відмінності, спільні ознаки між ними та їх недоліки. Встановлено, що виявлення резервів зростання потенційних можливостей підприємств для нарощення експортної діяльності доцільно проводити шляхом дослідження їх експортного потенціалу.

У другому розділі **«Особливості формування експортного потенціалу харчової промисловості України»** на основі аналізу регіонів Європи, Азії та вітчизняного ринку зерна виявлено взаємозв'язки показників, що визначають динаміку виробництва зернових культур та їх експортний потенціал, проведено динаміку державних витрат на розвиток зернового господарства, здійснено оцінювання динаміки виробничих цін на зернові культури для визначення конкурентоспроможності українського виробництва поміж країн Європи та Азії.

На основі аналізу статистичної інформації за період 2013–2016 рр. встановлено, що до України надійшло 263 млн. дол. з країн Азії у 2013 році проте з кожним роком експорт зростав і в 2015 році досяг свого піку та становив 4 млрд. дол.

Також, необхідно зазначити, що в 2014 - 2015 роках експорт збільшився лише до країн Азії. Це зменшення експорту до Європи зумовлено документальними розбіжностями, так як Фіскальна Служба України не може визначитися зі списком документів (рис. 1).

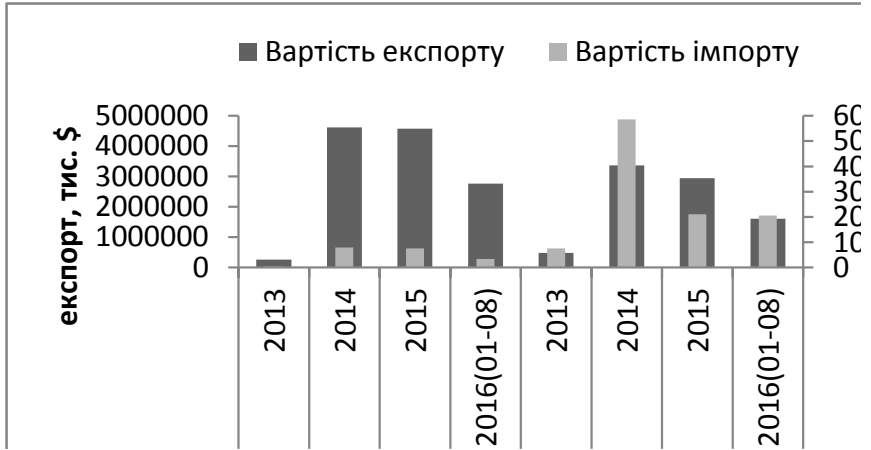

Рис. 1. Загальний обсяг експорту та імпорту зернових культур України

Що стосується імпорту, то з кожним роком збільшується. В 2013 році мав результат - 4,7 млн. дол. та збільшився до 75 млн. дол. в 2015 році з Азії. Імпорт з Європи складає 211 млн. дол. станом на 2015 рік, та лише 74 млн. дол. в 2013 році. Україна почала більше закуповувати зернові культури, незважаючи на те, що являється основним експортером зерна.

Проведене дослідження надало можливість відібрати найбільш популярні зернові культури, з яких кукурудза була до 2015 року найбільш вагомою культурою, але в 2016 на перше місце здобула пшениця з позначкою 29 млн. тонн. кукурудза мала позначку в 28 млн. тонн в 2015 році, а в 2015 - 32 млн. тонн. Обидві культури мають позитивне зростання з 2013 року, пшениця зросла приблизно на 8 млн. тонн, а кукурудза на 3 млн. тонн (рис. 2).

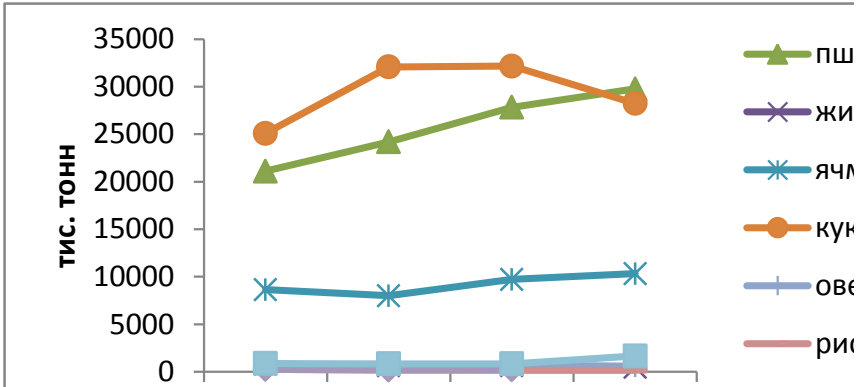

Рис. 2. Попит зернових культур України

Для розгляду конкурентоспроможності України були вибрані основні зернові культури. Перш за все необхідно роздивитися виробничі ціни, адже чим нижча ціна на товар, тим більше буде попит на нього. Вказані виробничі ціни отримані фермерами первинних культур, які були зібрані в момент первинного продажу.

На рис. 3 представлені зернові культури та ціни на них в доларах за 1 тону станом на 2014 рік. Згідно з даними, видно, що гречка являється найдорожчою культурою з поміж всіх представлених культур. Її ціна – 314 дол. за тону, це в два рази дорожче основних зернових культур, таких як кукурудза та пшениця. Насамперед такі високі ціни пов'язані зі значним падінням виробництва гречки з 2010 року, тому закупівельні ціни на неї досить високі. Також в Держрезерві даної культури не має, щоб можна було покрити споживання хоча б на рік, тому необхідно засіювати більше площ аби не закуповувати гречку по високим цінам та не мати дефіциту цього продукту.

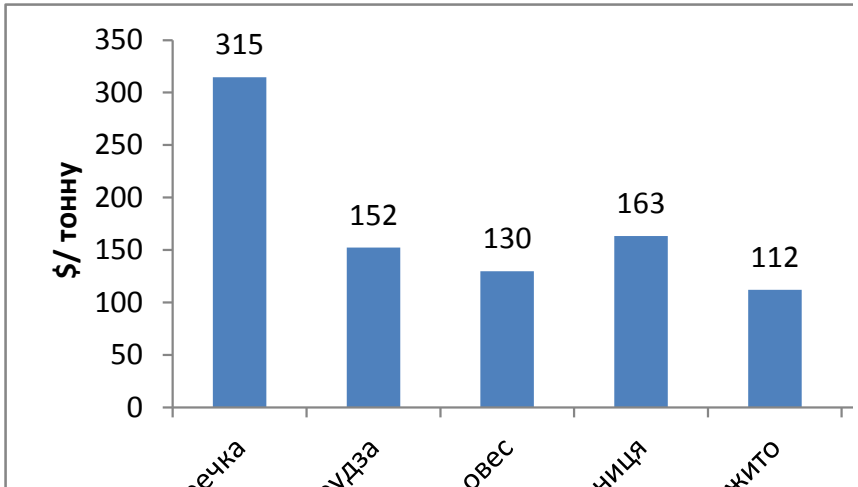

Рис. 3. Виробничі ціни на зернові культури України

За результатами комплексного оцінювання виявлено, що в основному експортується пшениця та кукурудза до європейських країн. До Азії експортується ячмінь, кукурудза та пшениця. Найбільше Україна експортує до Саудівської Аравії, Китаю, Корейська Республіка, Ізраїль, Іспанія, Італія, Нідерланди та Португалія.

У процесі дослідження виявлено, що інвестиційно-інноваційна діяльності в аграрному секторі потребує удосконалення механізму залучення інвестицій. Інвестиції в аграрний сектор дозволять впроваджувати інноваційні розробки в сільському господарстві. Залучення інвестицій забезпечить створення сприятливих умови для просування вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому ринку, підвищиться конкурентоздатність аграрного сектору і життєвий рівень жителів. Визначальна роль в покращенні інвестиційно-інноваційної діяльності має належати державі.

За результатами проведеного дослідження ефективний напрям підвищення конкурентоспроможності зернових культур це збільшення виробництва та його якості.

У третьому розділі «**Стратегічні напрями розвитку експортного потенціалу зернового господарства України**» запропоновано теоретико-методичні положення визначення напрямів підвищення експортного потенціалу зернових культур, удосконалено кореляційну залежність систем координат показників виробництва, споживання, експорту, імпорту, кінцевих запасів, споживання на душу населення, що дозволило виявити коефіцієнти кореляції між зазначеними показниками у взаємному розміщенню країн.

Для розвитку зовнішньої діяльності сільськогосподарському підприємству потрібний цільний стратегічний шлях росту, узгоджено з яким воно може здобути тривалих конкурентних пріоритетів. Стратегічна мета реалізації міжнародного співробітництва визначається як орієнтація України на багатовекторний розвиток з Європейським союзом. Хід євроінтеграції України впливає на забезпечення зовнішньоекономічної поведінки сільськогосподарських підприємств і визначається зміною якостей структури міжнародної торгівлі.

Для з'ясування правових, політичних, економічних та соціальних питань варто виконати перелік трансформацій у галузі сільського господарства. Тому, Україна на курсі до співробітництва з Європейським Союзом має виконати подальші дії: розробка урядових планів росту сільського господарства на основі конкретних переваг; полегшенні процедури купівлі-продажу землі та сприяння орендних взаємовідносин; вживання стандартів до продукції відповідно до правил; різноманіття продукції; виділення цільових бюджетних субсидій, на зростання сільського господарства і на інфраструктуру, що обслуговує; впровадження курсів для підвищення ефективності роботи сільськогосподарських виробників; введення пільгових домовленостей виробничої практики для нових аграрних виробництв.

Запропоновано теоретико-методичні положення визначення напрямів підвищення експортного потенціалу, а саме: відмовлення від неорганізованого формулювання предметів національного регулювання ціни, що провокує невизначеності на національних ринках зерна, а також скорочуються потенціальні доходи державних експортерів. Впровадження лімітування експортування зерна лише у виключних загострених ситуаціях, коли є брак зернових культур на вітчизняному ринку та не працюють економічні регулюючі механізми. Розвивання ефективного механізму перевірки залишків, наявності і витрат зерна на вітчизняному ринку. Посилення ефективності економічних методів державного контролю ринку через підтримки співробітництва національних органів з міжнародними недержавними організаціями, як-от з міжнародною асоціацією торгівлі зерном і кормами, міжнародною радою по зернових. Розроблювання полегшеної систематичності митно-тарифного контролю для зернових експортерів, що спричинить перспективу вдало реалізувати експортний потенціал.

Для оцінювання виробництва проведено кореляційний аналіз країн Азії та Європи. Результати кореляційного аналізу приведені у табл. 1.

Доцільно оцінювати співвідношення значень виробництва зерна країн Азії та Європи з іншими значеннями, які формуються та використовуються у методології ефективності виробництва.

На підставі здійсненого аналізу визначено характерні особливості у взаємному розміщенню країн у системах координат показників виробництва, споживання, експорту, імпорту, кінцевих запасів, споживання на душу населення. Визначено коефіцієнти кореляції між зазначеними показниками. Візуалізовано у двомірному просторі показники виробництва та інші. Виокремлено особливості, які

характеризують співвідношення пар показників: споживання, експорт, імпорт, кінцеві запаси.

Таблиця 1
Матриця значень кореляційного зв'язку між показниками

Показник	Виробництво	Імпорт	Споживання	Кінцеві запаси	Експорт	Споживання на душу нас.
Виробництво	1.000	0.144	0.990	0.863	0.356	0.207
Імпорт	0.144	1.000	0.209	0.177	0.014	-0.094
Споживання	0.990	0.209	1.000	0.886	0.240	0.168
Кінцеві запаси	0.863	0.177	0.886	1.000	0.168	0.047
Експорт	0.356	0.014	0.240	-0.001	1.000	0.291
Споживання на душу нас.	0.207	-0.094	0.168	0.047	0.291	1.000

Визначено коефіцієнти кореляції між зазначеними показниками: виробництво, споживання, експорт, імпорт, кінцеві запаси, споживання на душу населення. Виявлено суттєвий зв'язок між виробництвом та споживанням (0.990). Показники виробничих та споживчих вимірів економічного розвитку надають можливість у комплексі оцінити відповідні складові функціонування економіки.

ВИСНОВКИ

У магістерській дипломній роботі сформульовано та вирішено наукове завдання удосконалення й розвитку теоретичних та науково-методичних засад щодо визначення напрямів підвищення експортного потенціалу харчової промисловості, що надало змогу сформулювати такі висновки:

1. Найважливішим методом регулювання сукупного попиту є збільшення або зменшення витрат державного бюджету. Збільшення таких витрат безпосередньо впливає на зростання споживання і капіталовкладень окремих суб'єктів господарювання. \

2. До групи міждержавних організацій сільського господарства належать: Продовольча й сільськогосподарська організація (ФАО), Світова продовольча програма (СПП), Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (МФСР), Світова продовольча рада (СПР).

3. Проведено теоретичний аналіз та уточнено суть ключових категорій експортного потенціалу, визначено та удосконалено класифікацію факторів, що впливають на розвиток експортної діяльності підприємства, проведено аналіз зарубіжних та вітчизняних підходів, методів та методик оцінки експортної діяльності підприємства, що дало змогу виявити відмінності, спільні ознаки між ними та їх недоліки. Встановлено, що виявлення резервів зростання потенційних можливостей підприємств для нарощення експортної діяльності доцільно проводити шляхом дослідження їх експортного потенціалу.

4. Проаналізувавши ринок зерна України, необхідно зазначити, що українська продукція має досить високий рівень поміж усіх зернових культур світу. Розглядаючи ринки Європейського союзу та Азії виявлено, що в основному експортується пшениця та кукурудзи до європейських країн. До Азії, в основному, експортується

ячмінь, кукурудза та пшениця. Необхідно збільшити вирощування рису, вівса, просу та жита для задоволення потреб та збільшення експорту.

5. Залучення інвестицій забезпечить створення сприятливих умови для просування вітчизняної сільськогосподарської продукції на світовому ринку, підвищиться конкурентоздатність аграрного сектору і життєвий рівень сільських жителів.

6. Економіка України в сфері конкурентоспроможності має низку проблем: невисока швидкість наукового та технічного прогресу, необхідність перевероту орієнтації внутрішніх виробників на закордонні ринки, закритість пострадянської структури економіки.

7. Державна політика щодо удосконалення аграрного ринку в Україні повинна бути представлена збільшенням експорту шляхом стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, а також державною підтримкою, зменшення імпортозалежності шляхом технічного переобладнання сховищ, а також іншими заходами.

8. Механізми оптимізації експортного потенціалу аграрного сектору України засновуються на гармонізації національного законодавства із нормами і стандартами ЄС у галузі торгівельної політики у контексті імплементації базових стандартів і принципів у законодавство України; взаємній лібералізації митно-тарифних ставок між Україною та ЄС.

9. На підставі здійсненого кореляційного аналізу визначено характерні особливості у взаємному розміщенню країн у системах координат показників виробництва, споживання, експорту, імпорту, кінцевих запасів, споживання на душу населення. Виявлено суттєвий зв'язок між виробництвом та споживанням (0.990). Таким чином, для

того, щоб збільшити попит на зернові культури необхідно насамперед збільшувати виробництво.

10. Як свідчать результати аналізу, Україна має достатній потенціал збільшення потужностей внутрішнього ринку зерна. Ключовою проблемою подальшого функціонування та розвитку ринку зерна залишається нарощування темпів виробництва. У сфері зовнішньої торгівлі зерном насамперед необхідно сформувати сталу державну політику щодо підвищення ефективності експортних операцій та сприяти розвитку ринкової інфраструктури з урахуванням мікро- та макроекономічної умов розвитку виробництва. Для цього необхідно захистити вітчизняного товаровиробника; прискорити розвиток національного ринку зерна та продуктів його переробки; стимулювати нарощування темпів виробництва для підвищення експортних можливостей без обмеження інтересів внутрішнього ринку.

АНОТАЦІЯ

Лимар Д. О. Оцінювання експортного потенціалу харчової промисловості України. – На правах рукопису.

Магістерська дипломна робота на здобуття освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 8.03050301 – міжнародна економіка. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», Київ, 2017.

Досліджено теоретичні та практичні засади формування і підвищення експортного потенціалу харчової промисловості.

Розглянуто та узагальнено визначення економічної сутності категорій «попит» та «пропозиція». Визначаючи економічний зміст і фактори формування експортного потенціалу розвитку харчової промисловості необхідно враховувати не тільки її якісні характеристики, відповідність

попиту і витрат на її виробництво, а й момент здійснення продажу і ринок, на якому ця операція буде здійснюватися. Визначено стан і тенденції розвитку експортного потенціалу зернових культур України порівняно з Азією та Європою. Виявлено основні фактори, які формують попит зернових культур. Запропоновано визначати рівень економічного розвитку зернових культур у довгостроковому періоді. Розглянуто мотиваційні чинники, які сприяють підвищенню рівня конкурентоспроможності зернових культур. З'ясовано, що важливим напрямком підвищення рівня експортного потенціалу зернових культур на ринку зерна є подальша інтенсифікація виробництва на інноваційній основі, оптимізація рівня концентрації та спеціалізації виробництва, державна підтримка галузі.

Ключові слова: виробництво, споживання, експорт, імпорт, зернові культури, аграрний ринок, Європа, Азія, Україна, попит, пропозиція, зернові культури.

АННОТАЦІЯ

Лымар Д. О. Оценка экспортного потенциала пищевой промышленности Украины. – На правах рукописи.

Магистерская дипломная работа на соискание образовательного уровня «Магистр» по специальности 8.03050301 - международная экономика. Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт им. И. Сикорского », Киев, 2017.

Исследованы теоретические и практические основы формирования и повышение экспортного потенциала пищевой промышленности.

Рассмотрены и обобщены определения экономической сущности категорий «спроса» и «предложение». Определяя экономическое содержание и факторы формирования экспортного потенциала пищевой промышленности

необходимо учитывать не только качественные характеристики, соответствие спроса и затрат на производство, но и момент осуществления продажи и рынок, на котором эта операция будет осуществляться. Определено состояние и тенденции развития экспортного потенциала зерновых культур Украины по сравнению с Азией и Европой. Выявлены основные факторы, которые формируют спрос зерновых культур. Предложено определить уровень экономического развития зерновых культур в долгосрочном периоде. Рассмотрены мотивационные факторы, которые способствуют повышению уровня конкурентоспособности зерновых культур. Выяснено, что важным направлением повышения уровня экспортного потенциала зерновых культур является дальнейшая интенсификация производства на инновационной основе, оптимизация уровня концентрации и специализации производства, государственная поддержка отрасли.

Ключевые слова: производство, потребление, экспорт, импорт, зерновые продукты, аграрный рынок, Европа, Азия, Украина, спрос, предложение, зерновые культуры.

ABSTRACT

Darya Lyamar. Evaluation of the export potential of food industry of Ukraine. - Manuscript.

The thesis for obtaining the scientific degree of Magister in the specialization 8.03050301 – International economics. National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Kyiv, 2017.

The theoretical and practical methods to form and raise the export potential of the grain market.

The definition of economic essence of «demand» and «supply» categories has been considered and generalized.

Such categories as «production» and «consumption» have been found to be correlated but not identical. The condition and tendencies in development of the export potential of crops in Ukraine and regions of Asia and Europe have been defined. The main factors forming the competitiveness level of crops have been revealed. It has been proposed to define the level of economic development of grain production during long-term period. The motivating factors which favour the rise of competitiveness level of grain production have been considered. It has been found out that the further intensification of production on the innovation base, optimization of production concentration and specialization level, state support of the branch are the important direction to raise level the of export potential of crops.

Keywords: production, consumption, export, import, grain products, agricultural market, Europe, Asia, Ukraine, demand, supply, crops.